

ПРОВАДЖЕННЯ НЕВІДКЛАДНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ, ПОЄДНАНИХ ІЗ ПРОНИКНЕННЯМ ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ

IMPLEMENTATION OF IMMEDIATE INVESTIGATIVE (RESEARCH) ACTIONS COMPLIED WITH IMPROVEMENT TO THE HOUSING OR OTHERWISE OWNERSHIP

Карнаух С.К., аспірант
кафедри кримінального права та процесу

Хмельницький університет управління та права

Стаття присвячена дослідженню дискусійних питань серед учених і практичних працівників щодо провадження невідкладних слідчих (розшукових) дій, поєднаних із проникненням до житла чи іншого володіння особи. Аналізуються висловлені вченими підходи до розуміння підстав та умов провадження таких процесуальних дій у житлі, у тому числі досліджуються спірні питання стосовно можливості такого проникнення та гарантій прав і законних інтересів осіб, чиї права і свободи можуть бути обмежені.

У статті робиться спроба розглянути такі питання в контексті реалізації засади верховенства права загалом і засад правової визначеності й пропорційності обмеження прав особи зокрема. Доводиться необхідність уточнення та конкретизації передбачених кримінальним процесуальним законодавством підстав, умов і процесуального порядку застосування обмежень недоторканності житла чи іншого володіння особи під час провадження окремих слідчих (розшукових) дій, насамперед таких як обшук та огляд. Доводиться, що наявні недоліки правового регулювання як створюють загрозу правам, свободам і законним інтересам особи, так і ускладнюють викриття винних у вчиненні злочинів, тим самим ставиться під сумнів можливість виконання завдань кримінального провадження загалом. Акцентується увага на проблемних питаннях, які виникають у правозастосовній практиці під час проведення досліджуваних слідчих (розшукових) дій, указується на відсутність єдності в слідчій і судовій практиці щодо досліджуваних питань. У свою чергу, такі явища стають однією з причин порушення стороною захисту питань про визнання зібраних доказів недопустимими, оскарження судових рішень в апеляційній і касаційній інстанціях.

Загалом пропонуються окремі зміни та доповнення до чинного кримінального процесуального законодавства в частині уточнення підстав провадження невідкладних слідчих (розшукових) дій із проникненням до житла чи іншого володіння особи, а також прийняття процесуальних рішень щодо їх провадження.

Ключові слова: кримінальне провадження, невідкладні слідчі (розшукові) дії, житло, проникнення.

The article is devoted to the research of discussion questions among scientists and practitioners on conducting urgent investigative (search) actions, combined with penetration into the dwelling. Scientists' approaches to understanding the grounds and conditions of such procedural actions in housing are analyzed, including the disputes concerning the possibility of penetration into housing and guarantees of the rights and legitimate interests of persons whose rights and freedoms may be restricted. The article attempts to consider such issues in the context of the implementation of the rule of law in general and the principles of legal certainty and proportionality of limitation of the rights of the individual in particular. The article proves the necessity to clarify and specify the grounds, conditions and procedural procedure for applying restrictions on the inviolability of housing and other possession of a person, provided by criminal procedural legislation, when conducting separate investigative (search) actions, first of all, such as search and examination. It is argued that the existing shortcomings of legal regulation pose both a threat to the rights, freedoms and legitimate interests of the individual, and complicate the disclosure of the perpetrators of the crime, thereby casting doubt on the possibility of carrying out the tasks of criminal proceedings as a whole. Emphasis is placed on the problematic issues that arise in law enforcement practice during conducting investigative (investigative) actions, indicates the lack of unity in investigative and judicial practice regarding investigated issues. Such phenomena, in turn, become one of the reasons for the party to raise the issue of declaring the evidence collected inadmissible, to challenge the court decisions in the appellate and cassation instances. In general, individual amendments and supplements to the current criminal procedural legislation are proposed to clarify the grounds for conducting urgent investigative (search) actions with penetration into a dwelling or other possession of a person, as well as making procedural decisions on their implementation.

Key words: criminal proceedings, urgent investigative (search) actions, housing, improvement.

Як одне із завдань кримінального провадження законодавець визначив «щоб жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу» (ст. 2 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України). Передбачені Конституцією України й міжнародно-правовими актами права і свободи людини та громадянина, а також визначені законодавцем завдання кримінального провадження є основою для формування системи засад кримінального судочинства, зокрема недоторканність житла чи іншого володіння особи (ст. 13 КПК України), невтручання в приватне життя (ст. 15 КПК України), недоторканність права власності (ст. 16 КПК України) та низка інших, які передбачають гарантії від свавільного й необґрунтованого обмеження таких прав і свобод, у тому числі й судовий порядок прийняття процесуальних рішень про провадження окремих слідчих (розшукових) дій.

Разом із тим не можна залишити поза увагою наявність суспільного (публічного) інтересу, який полягає в захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, забезпеченні швидкого, повного й неупередженого розслідування та судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, і визнається законодавцем як завдання кримінального провадження (ст. 2 КПК України). Захист прав і закон-

них інтересів окремо особи й захист публічного інтересу можуть і в багатьох випадках породжують непросте питання: як досягти розумного їх балансу, адже в разі відхиленя у той чи інший бік виникає ризик як порушень прав людини, так і виникнення можливостей для злочинців ухилитися від кримінальної відповідальності. Актуальність дослідження зумовлена існуванням розбіжностей у поглядах науковців щодо шляхів подальшого розвитку чинного кримінального процесуального законодавства в частині вдосконалення нормативного регулювання провадження невідкладних слідчих (розшукових) дій, насамперед обшуку й огляду в житлі чи іншому володінні особи.

Питання провадження розглядали О.В. Білоус, І.В. Глобук, М.В. Комарова, П.Г. Назаренко, А.О. Побережник, А.Р. Туманянц, Л.Д. Удалова й інші науковці. Різні аспекти провадження невідкладних слідчих (розшукових) дій були предметом дисертаційних досліджень Е.Є. Манівлець «Реалізація конституційних прав та свобод громадян при проведенні невідкладних слідчих дій» (2005 р.), І.І. Войтовича «Процесуальні і тактичні особливості провадження невідкладних слідчих дій» (2012 р.), І.В. Вегери-Іжевської «Забезпечення права на недоторканність житла чи іншого володіння особи в кримінальному провадженні» (2018 р.).

Метою дослідження є вивчення стану законодавчого регулювання підстав, умов і процесуального порядку

провадження невідкладних слідчих (розшукових) дій і виявлення проблем правозастосовної практики для формування пропозицій щодо внесення змін і доповнень чинного КПК України.

У ході проведених ученими-процесуалістами наукових досліджень різних аспектів слідчих (розшукових) дій неодноразово було вказано на таку їх особливість, як можливість обмеження під час їх провадження прав і свобод людини та громадянина, що, у свою чергу, зумовлює потребу створення системи гарантій таких прав і свобод [2]. Науковцями цілком обґрунтовано, що нормативно визначені завдання кримінального провадження вказують на необхідність забезпечення розумного балансу приватних інтересів осіб і публічних інтересів у ході кримінального провадження [3, с. 299]. І.В. Гловюк підкреслює, що необхідно, з одного боку, застосування всіх можливих і допустимих заходів для розкриття кримінального правопорушення, з іншого – дотримання прав осіб, залучених до кримінального провадження, і допущення такого рівня їх обмеження, яке є мінімально необхідним для досягнення цих завдань [3, с. 299]. Із таким підходом варто погодитися й наголосити, що саме досягнення розумного балансу приватних і публічних інтересів має стати орієнтиром для подальшого вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства, у тому числі й щодо провадження невідкладних слідчих (розшукових) дій.

У частині 2 ст. 30 Конституції України передбачено, що в невідкладних випадках, пов'язаних з урятуванням життя людей і майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються в учиненні злочину, можливий інший, установлений законом, порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду й обшуку. Відповідно до встановленого кримінальним процесуальним законодавством порядку, проникнення до житла чи іншого володіння особи можливе лише за наявності дозволу слідчого судді, який може бути наданий у разі наявності певних підстав та умов, що повинні бути належним чином обґрунтованими (ч.1 ст. 233, ст. 235 КПК України) [2]. Згідно з ч. 2 ст. 233 КПК України, у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних з урятуванням життя людей і майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються в учиненні злочину, допускається проникнення до житла з метою проведення обшуку до постановлення ухвали слідчим суддею. Законодавець передбачає обов'язковий наступний судовий контроль за дотриманням прав особи під час проведення відповідної слідчої (розшукової) дії (ч. 2 ст. 233 КПК України). Якщо порівнювати положення ч. 2 ст. 30 Конституції України та ч. 3 ст. 233 КПК України, можна дійти висновку, що законодавець, по суті, дослівно відтворив у тексті процесуального закону відповідне конституційне положення. Отже, кримінальне процесуальне законодавство передбачає дві різні процедури провадження обшуку чи огляду в житлі або іншому володінні особи – загальну (або, іншими словами, звичайну), яка передбачає попереднє отримання дозволу слідчого судді, та особливу – проведення обшуку чи огляду в житлі або іншому володінні особи без попереднього дозволу слідчого судді. Отже, і Конституція України (ч. 2 ст. 30), і КПК України (ч. 1 ст. 233) передбачають лише дві підстави проникнення до житла чи іншого володіння особи без її згоди та без ухвали слідчого судді або суду.

У літературі неодноразово зазначалося, що в практиці непоодинокими є випадки необґрунтованого обмеження права на недоторканність житла, порушення прав осіб під час провадження слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні. І.В. Гловюк зазначає, що аналіз правозастосовної практики показує неоднакове застосування норм ст. 233 КПК України на практиці, зокрема, у частині можливості його здійснення до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), оцінювання невідкладних випадків проникнення до

житла та іншого володіння особи, юридичного значення згоди на проникнення його володільця, співвідношення з оглядом та обшуком у житлі й іншому володінні особи [4, с. 216]. І.В. Вегера-Іжевська наводить приклади відмови слідчого в допуску адвоката до участі в слідчій (розшуковій) дії; вилучення майна, що не відповідає меті проведення слідчої (розшукової) дії, або майна, яке не має стосунку до кримінального провадження; бездіяльності слідчого, пов'язаної з необхідністю звернення до слідчого судді з клопотанням про накладення арешту на вилучене майно; несвоєчасності повернення тимчасово вилученого майна та порушень під час накладення на нього арешту тощо [2, с. 134]. Критичні зауваження щодо чинної правозастосовної практики висловлюють й інші автори [1; 14]. Разом із тим проблеми під час провадження слідчих (розшукових) дій у житлі та іншому володінні особи, у тому числі й невідкладних, не вичерпуються лише окремими порушеннями, що допущені службовими особами правоохоронних органів.

Дослідники проблематики проникнення до житла чи іншого володіння особи неодноразово наголошували на існуванні певної непослідовності законодавця під час нормативного закріплення підстав і процесуального порядку проведення обшуку й огляду в таких об'єктах у невідкладних випадках, пов'язаних з урятуванням життя людей і майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються в учиненні злочину [1; 2; 4; 8; 10; 14]. Варто наголосити, що обмеження недоторканності житла можливе лише з підстав і в порядку, визначеному законом. У зв'язку з цим варто акцентувати увагу на тому, що кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини (ч. 2 ст. 8, ч. 5 ст. 9 КПК України). Європейський суд з прав людини неодноразово наголошував, що вислів «згідно із законом» не просто вимагає, щоб певний захід ґрунтувався на національному законодавстві, а й стосується якості такого закону. Зокрема, положення закону мають бути досить чіткими у своєму формулюванні та надавати засоби юридичного захисту проти свавільного застосування [13].

Якщо проаналізувати зміст правових положень, закріплених у ч. 3 ст. 233 КПК України, то можна зробити висновок, що в цій частині закріплене право слідчого, прокурора до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи у відповідних виняткових випадках. У назві ст. 233, а також у ч. 1 ст. 233 КПК України законодавець вживає термін «проникнення» (розрядка – С. К.) до житла чи іншого володіння особи. У першому реченні ч. 3 ст. 233 КПК України йдеться лише про повноваження «увійти (розрядка – С. К.) до житла чи іншого володіння особи». У другому реченні цієї самої частини встановлюється обов'язок «після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку (розрядка – С. К.) до слідчого судді». У частині 2 ст. 237 КПК України визначено, що «огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи». Отже, ми можемо спостерігати певну непослідовність у використанні законодавчої термінології, а саме термінів «проникнення», «увійти», «проведення обшуку». Науковці, які досліджували згадані вище нормативні положення, дійшли низки суперечливих висновків. Передусім варто наголосити на тому, що можливість проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи у виняткових ситуаціях загрози життю, майну чи під час безпосереднього переслідування особи практично не ставиться під сумнів. Натомість щодо можливості проведення огляду в зазначених випадках висловлені різні точки зору.

Є.В. Морозов уважає, що слідчий, прокурор можуть проникнути до житла в передбачених законом випадках,

але кримінальний процесуальний закон зобов'язує працівників правоохоронних органів перед початком проведення огляду житла (як слідчої дії) пред'являти ухвалу слідчого судді про дозвіл на проведення такого огляду [9]. Із таким розумінням погодитися навряд чи можливо, оскільки залишається незрозумілою мета проникнення до житла без проведення в ньому слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій. Із приводу отримання судового дозволу в таких ситуаціях С.А. Шейфер слушно зауважив: «Варто відзначити, що звернення слідчого до осіб, які проживають у жиллому приміщенні й не бажають проведення в ньому огляду, розкриває наміри слідчого. Під час звернення слідчого до суду за рішенням на огляд між оголошенням про огляд і його фактичним проведенням створюється часовий інтервал, достатній для того, щоб особи, які заперечують проти огляду, змогли знищити докази. Фактично складається ситуація, коли огляд стає слідчою дією, яка має проводитися невідкладно, тобто без рішення суду» [17, с. 52]. На нашу думку, чинне кримінальне процесуальне законодавство потребує вдосконалення, зокрема, щоб уникнути різночитань у розумінні положень ч. 3 ст. 233 і ч. 2 ст. 237 КПК України, варто внести зміни до чинного КПК України, а саме в другому реченні ч. 3 ст. 233 після слів «про проведення обшуку» додати «чи огляду».

У науковій літературі виникають розбіжності під час вирішення питання про можливість проведення в житлі чи іншому володінні особи не лише огляду, а й інших слідчих (розшукових) дій за згодою особи. Наприклад, П.Г. Назаренко стверджує, що положення ч. 1 ст. 233 КПК України та ч. 2 ст. 234, ч. 2 ст. 237 КПК України суперечать одна одній. Ураховуючи, що норми ч. 2 ст. 234, ч. 2 ст. 237 КПК України є спеціальними щодо ч. 1 ст. 233 КПК України, вони мають пріоритет у вирішенні цієї колізії. Відповідно, складно беззаперечно визнати законність проведення огляду, обшуку за добровільної згоди особи, яка ними володіє, за наявної нормативної регламентації, хоча щодо проникнення таких заперечень немає [10, с. 124]. З поглядами П.Г. Назаренка можна погодитися лише в тій частині, що дійсно має місце певна суперечність у законодавчих положеннях. Однак видається сумнівною можливість проведення саме обшуку за згодою особи. Подібні думки висловила й Т.В. Лукашкіна, яка вважає, що поняття «проникнення до житла чи іншого володіння особи» є загальним щодо будь-якого проникнення, з будь-якою метою, в ст. 233 КПК України містяться загальні правила проникнення до житла на підставі ухвали слідчого судді або за добровільною згодою особи, яка ним володіє, отже, за умови такої згоди в житлі можливе проведення не тільки огляду, слідчого експерименту, а й обшуку [8, с. 116]. Уважаємо, що за згодою особи в її житлі чи іншому володінні особи можливе проведення огляду, що ж стосується проведення обшуку, то такі пропозиції можна розглядати як спробу розширювального тлумачення виняткових правових норм, що неприпустимо.

У правозастосовній практиці неодноразово виникали спірні ситуації, сутність яких зводилася до того, яку саме слідчу (розшукову) дію варто проводити в конкретному випадку – обшук чи огляд. На перший погляд чинний КПК України містить законодавчі визначення таких дій (ч. 1 ст. 234 і ч. 1 ст. 237), керуючись цими положеннями, правозастосовник обирає, яку ж процесуальну дію варто проводити в конкретній ситуації. Як свідчить судова практика, зокрема, Верховний Суд неодноразово визнавав неприпустимість проведення обшуку під виглядом огляду місця події, а саме в Постановах від 07.06.2018 (справа № 740/5066/15-к), від 26.02.2019 (справа № 266/4000/14-к), від 19.03.2019 (справа № 380/157/14-к), мотивуючи свої рішення тим, що так нівелюються вимоги судового контролю, передбачені в ст. 233, ч. 2 ст. 234 КПК України [11]. На нашу думку, з огляду на поширеність такого роду про-

BLEMНИХ СИТУАЦІЙ, ВАРТО З'ЯСУВАТИ ПРИЧИНИ, ЩО СПРИЧИНЯЮТЬ ВІДПОВІДНІ ПОРУШЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА. НАПРИКЛАД, КОЛЕГІЄЮ СУДДІВ ДРУГОЇ СУДОВОЇ ПАЛАТИ КАСАЦІЙНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ВЕРХОВНОГО СУДУ ВСТАНОВЛЕНО, ЩО ІНКРИМІНОВАНИЙ ЗАСУДЖЕНИМ ЗЛОЧИН УЧИНЕНО 18.10.2015 У КВАРТИРІ, ДЕ ПРОЖИВАВ ПОТЕРПІЛИЙ *ОСОБА 6*. ТОГО Ж ДНЯ ПРОВЕДЕНО ОГЛЯД ЗАЗНАЧЕНОГО ПРИМІЩЕННЯ, ЗА РЕЗУЛЬТАТОМ ЧОГО СКЛАДЕНО ВІДПОВІДНИЙ ПРОТОКОЛ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ. 23.11.2015 В СКОЄННІ ЗАЗНАЧЕНОГО ЗЛОЧИНУ ВИКРИТІ *ОСОБА 2, ОСОБА 3, ОСОБА 5 ТА ОСОБА 4*, ТОГО Ж ДНЯ З 17:11 ДО 17:47 У КВАРТИРІ, ЩО НАЛЕЖИТЬ ОСТАННІЙ, ПРОВЕДЕНО ОГЛЯД, ПІД ЧАС ЯКОГО ВИЯВЛЕНО МАСКУ, ПІСТОЛЕТ, ГАЗОВІ БАЛОНЧИКИ ТА ГРОШІ (22 000 ІРАКСЬКИХ ДИНАРІВ), КОТРІ ВИЛУЧЕНО. ЗАЗНАЧЕНО СЛІДЧУ ДІЮ, НЕЗВАЖАЮЧИ НА НАВЕДЕНЕ ВИЩЕ, ТАКОЖ ПРОЦЕСУАЛЬНО ОФОРМЛЕНО ВІДПОВІДНИМ ПРОТОКОЛОМ ЯК ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ, ВІДРАЗУ ПІСЛЯ ЧОГО *ОСОБА 4* БУЛА ЗАТРИМАНА. ЯК УБАЧАЄТЬСЯ З УКАЗАНОГО ПРОТОКОЛУ, ЄДИНОЮ МЕТОЮ ЦІЄЇ СЛІДЧОЇ ДІЇ БУЛО ВИЯВЛЕННЯ ЗНАРЯДЬ І ЗАСОБІВ СКОЄННЯ ЗЛОЧИНУ, ОСКІЛЬКИ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ ВІДКРИВАЛИСЯ ШУХЛЯДИ СТОЛУ ТА КОМОДУ, ТОБТО ПРОВЕДЕНІЙ ОРГАНАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ 23.11.2015 ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ ФАКТИЧНО БУВ ОБШУКОМ, ЯКИЙ, ЗГІДНО З ПРИПИСАМИ Ч. 2 СТ. 234 КПК УКРАЇНИ, ПРОВІДИТЬСЯ ЛИШЕ НА ПІДСТАВІ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ [11]. НА НАШУ ДУМКУ, ОДНИМ ІЗ ЧИННИКІВ, ЩО ПОТЕНЦІЙНО МОЖЕ СПРИЯТИ ПОШИРЕННЮ ПРАКТИКИ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ЗАМІСТЬ ОБШУКУ, Є ПЕРЕДБАЧЕНА ЗАКОНОМ МОЖЛИВІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ САМЕ ОГЛЯДУ В ЖИТЛІ ЧИ ІНШОМУ ВОЛОДІННІ ОСОБИ ЗА ЗГОДОЮ ВОЛОДІЛЬЦЯ ТАКОГО ОБ'ЄКТА, ЩО ВИКЛЮЧАЄ ПОТРЕБУ ПОПЕРЕДНЬОГО ОТРИМАННЯ ДОЗВОЛУ СЛІДЧОГО СУДДІ. ВАЖЛИВОЮ ГАРАНТІЄЮ ДЛЯ ОСІБ, ЧІЙ ПРАВА ОБМЕЖУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ ТАКОЇ СЛІДЧОЇ ДІЇ, МАЄ СТАТИ ПЕРЕВІРКА В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ, ЧИ НАСПРАВДІ МАЛО МІСЦЕ НАДАННЯ ТАКОЇ ЗГОДИ І ЧИ ТАКА ЗГОДА БУЛА ДІЙСНО ДОБРОВОЛЬНОЮ.

Дещо інша ситуація виникає у випадках, якщо згода на проведення огляду в житлі володільцем не надавалася (або відсутня особа, яка правомочна надати згоду, така особа померла тощо). Видається, що проведення огляду житла в такій ситуації без судового дозволу можливе лише за наявності виняткових обставин, визначених у ч. 3 ст. 233 КПК України, оскільки йдеться про проникнення до житла без згоди особи. Однак у правозастосовній практиці зустрічаються й інші підходи. Наприклад, колегія суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду дійшла висновку, що «доводи засудженого про те, що протокол огляду місця події є неналежним та недопустимим доказом, оскільки не було дозволу суду на огляд житла є неспроможними. Ця слідча дія проведена у відповідності до вимог закону, оскільки проводився огляд місця події, тобто огляд місця вчинення злочину, а не огляд житла» [12]. Уважаємо, що таке мотивування суду викликає сумнів насамперед у частині розуміння права на недоторканність житла чи іншого володіння особи, адже ймовірний факт учинення злочину аж ніяк не змінює правовий режим певного об'єкта.

Як чинник, що певною мірою може «стимулювати» слідчих і прокурорів проводити замість обшуку огляд, можна розглядати положення ч. 3 ст. 214 КПК України, а саме що здійснення досудового розслідування до внесення відомостей до ЄРДР або без такого внесення не допускається й тягне за собою відповідальність, установлену законом. Огляд місця події в невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей до ЄРДР. Отже, у разі наявності ситуації невідкладності слідчий і прокурор до внесення відомостей до ЄРДР можуть провести лише таку слідчу (розшукову) дію, як огляд. Умовою проведення обшуку є внесення відомостей до ЄРДР навіть у випадках наявної загрози життю людини, майну або безпосереднього переслідування особи, підозрюваної в учиненні злочину. Можливе вирішення такої проблемної ситуації полягає лише в площині внесення відповідних змін до КПК України.

Підсумовуючи викладене, вважаємо за доцільне передбачити в КПК України підстави й процедуру отримання судового дозволу для проведення в житлі та іншому володінні особи будь-яких слідчих (розшукових) дій, якщо відсутня згода такої особи, а не лише обшуку й огляду. На нашу думку, варто регламентувати в КПК України питання проникнення до житла та іншого володіння особи в невід-

кладних випадках з метою проведення не лише обшуку, а й огляду. Перспективним напрямом подальшого дослідження провадження невідкладних слідчих (розшукових) дій є розроблення пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного кримінального процесуального законодавства в контексті реалізації вимог пропорційності та правової визначеності під час застосування заходів, які обмежують права і свободи особи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус О.В. Невідкладні випадки проникнення до житла чи іншого володіння особи у кримінальному провадженні. *Судова апеляція*. 2014. № 3. С. 40–46.
2. Вегера-Іжевська І.В. Проблемні питання забезпечення права на недоторканність житла під час проведення обшуку. *Jurnalul Juridic national: teorie i practica*. 2017. № 1. С. 130–133.
3. Гловюк І.В. Законне затримання та затримання уповноваженою службовою особою: питання теорії та практики. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*: збірник наукових праць. Одеса: Юрид. л-ра, 2014. Т. 14. С. 299–311.
4. Гловюк І.В. Стаття 233 КПК України: питання практичної реалізації. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 126–129.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 року. *Законодавство України*. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Законодавство України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>.
8. Лукашкіна Т.В. Проникнення до житла чи іншого володіння особи: деякі питання. *Сучасні проблеми реформування кримінальної юстиції в Україні*: збірник матеріалів Інтернет-конференції (Київ, 28 листопада 2014 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2014. С. 116–117.
9. Морозов Є. Огляд житла чи іншого володіння особи за добровільною згодою власника. *Ліга*. 2017. 29 травня. URL: <http://blog.liga.net/user/emorozov/article/27136>.
10. Назаренко П.Г. Принцип недоторканності житла та іншого володіння особи: загальнотеоретичний аналіз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Вип. 38. Том 2. С. 122–125.
11. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 14 червня 2018 року у справі № 640/16687/16-к, провадження № 51-334км17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74777397>.
12. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 1 лютого 2018 року, провадження № 51-230км18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72044311>.
13. Садів'як проти України: Рішення Європейського суду з прав людини від 17 травня 2018 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_c59.
14. Туманянц А.Р. Забезпечення прав та законних інтересів особи під час проведення слідчих (розшукових) дій. *Право і суспільство*. 2018. № 3. С. 295–302.
15. Удалова Л. Деякі проблемні питання правозастосування кримінального процесуального законодавства. *Актуальні питання кримінального процесуального законодавства України*: збірник матеріалів міжвузівської наукової конференції (Київ, 26 квітня 2013 року). Київ: Алерта, 2013. С. 8–12.
16. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 серпня 2015 р., справа № 5-1735км15. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49234200>.
17. Шейфер С.А. Следственные действия. Основания процессуальный порядок и доказательственное значение. Москва: Юрлитинформ, 2004. 184 с.